

**LACNO** (696) *av*

**łacno** (694), **łacnie** (2); łacno: łacnie *Diar* (7 : 1), *GrzegŚm* (3 : 1).

-c- (667), -cz- (29).

a jasne (w tym 12 r. błędne makowanie).

*comp* i *sup* (117 + 2) -łacniej (119); -ěj (17), -(e)j (102). nã- (1) *RejPos*, na- (1) *BibRadz*.

*Sł stp*, *Cn* notuje, *Linde* XVI – XVIII w.

*Bez trudu; facile PolAnt, Vulg, Modrz, JanStat, Cn; cito Vulg; melius Modrz; expedite, faciliter, facillime, leviter, nullo labore, nullo negotio, perfacile, pellei momento Cn* (696) : á tą maścią namazuy fwierzb/ ípędziłz gi łacžno *FalZioł* TU 39b, I 1b, 42c, 110d, 152b, III 35a (15); Cżemu wargi łą miękkie. Odpo. Aby tim łacniey mogły głos rozdzielać ku wytwarzaniu łłow *GlabGad* C2, B4, D5v, E8, N3, N5 (8); á takżę ípraczewani w bitwie pierwżey łacno byli od Tatarow porażeni/ á niektorzi łciefkami wciekali. *MiechGlab* 8; *RejRozpr* C4, D3, D3v; *RejJóz* C2v; *RejKup* b5, k5v, 08, bb3v [2 r.], dd6; *KromRozm I* E4v, F2, I4v, [L]3v; kto zdrowy iełt łacno niemocné<sup>mv</sup> radę dawá a fám lekarza potrzebę niemá *MurzHist* P3; *KromRozm III* L7v; za porządkiem wnątrznym łacnie by się zawsze mogła obrona i mocna a za łaską boską pewna postanowić *Diar* 67, 48, 67, 68, 74; *DiarDop* 102, 103, 111; *GliczKsiąż* C7, K2, M8v; *LubPs* E2 *marg*, I *marg*, R3v, Y3 *marg*, hh6v; *KrowObr* 75v; *RejWiz* 8v, 23, 31v, 43 [2 r.], 47v, 173v; *UstPraw* K3; *RejFig* Cc2v, Dd [2 r.]; *RejZwierz* 25, 68v; *BibRadz* \*4v, I 3b *marg*, 2.Reg 20/8, *Eccli* 22/3, 18; Nie ták fie łacno s tego wymowíłz iákoś łacno zábił. *BielKron* 151; Dopułzczałz też łotrom rozboiow/ kthore by łacno wykorzenił gdy by chciał *BielKron* 393, 9, 13v, 261v, 353v, 403 (37); *KochZg* A3; *RejAp* 3v; Alem ia tu po proftu/ iáko nałacniey mogło być/ piłal *GrzepGeom* B2, B2v, Fv, F2v, F4v, G4v, N2v; *RejPos* 77v, 115, 256, 257, 281 (9); *BielSat* G3, G4; *GrzegŚm* 51; Bo ielli wierzymy że Pan Chrístus vmárl/ tedy łacno też temu mieyłce damy/ iż iełt pogrzebion. *KuczbKat* 40, 120, 150; *RejZwierz* 17v, 27, 64, 64v, 67v (16); Wiele tych fortelow bywa/ ktorymi nieprzyiaćielá nieopátrznego łacno pożyć *BielSpr* 27, 2, 6v, 7 [2 r.], 20, 22 (25); *WujJud* 33v, 203v; *WujJudConf* 255v; *RejPosRozpr* c2v; *RejPosWstaw* [41<sup>2</sup>]v, [41<sup>3</sup>], [41<sup>4</sup>]v; *MycPrz* II A2v, C, Cv, C2; *Strum* M4; *BudNT przedm* a3v, b4v, *Mar* 2/9; Bá/ łacnoć ták mowić/ ále niewiem áby tego porządnie świádectwy z łłowá Bożego mogli dowieść. *CzechRozm* 117, 40, 49, 69, 73, 73v (21); *PaprPan* G3, Z4v, Gg2; Bo trudno się może náleść infza drogá/ ktorąby kto łacniey mądrości dołtąpic mógl [qua faeilus ad sapientiae laudem perveniatur]/ iáko czytáiąc wiele y słucháiąc/ á w pámięć łobie biorąc. *ModrzBaz* [16]; Iełliby tákiey pilności nieprzyłozono/ dochody roczne bárzo by się łacno [facile] rozłázły *ModrzBaz* 22, 1, 11, 14 [2 r.], 15, 17v [2 r.] (65); *SkarJedn* 12, 98, 106, 175, 247, 379; *SkarŻyw* 4, 36, 57, 59, 82 (22); *KochTr* 15; *CzechEp* 36, 99 [2 r.], 149, 161, 342; *CzechEpPORz* \*\*1; A ia [lipa] íwym íichym ízeptem ípráwić vmiem ínádnie/ Ze człowiekowi łacno łłodki fen przypádnie. *KochFr* 43, 50; *ReszPrz* 103; *ReszList* 185; Obżárłtwo [...] wżyłtkie infze grzechy łacno zá łobą íiągnie. *WerGość* 255, 227; *BielSen* 16, 17; *BielSjem* 24, 26, 31; A podpiwłzy łacniey iuz błáznowáć. *KochPieś* 23, 19, 22; *KochSob* 61; Iac łacno w to vgodżę/ iż mé píłmo zgińie/ Ale twoiá niecnotá iuz ná wieki łłynie. *PudłFr* 23, 75; *ArtKanc* P7v; *BielRozm* 30; Owa niewmiéłz ieno gánić/ co iełt łacno: ále vkazać drogę/ iákoby to nápráwić/ to by mądręgo rzecz. *KochWr* 41, 36; *PaprUp* Fv; *ZawJeft* 13; *ActReg* 135, 148, 159; *GostGosp* 106; *Phil* C; *KochCzJan* A2v [2 r.] A3; Bez

twey pomocy życzney/ Y tarcze láłkl [...] Lácno mnie zwalczy/ Smok w złości ćwiczony *GrabowSet* S4v, B, D2v, 13; gdy żyli przodkowie náłzy/ wśyćcy pilnując wrzędu śwęgo/ lácno bronili zgody *OrzJan* 50, 3, 12, 13, 22, 34 [2 r.] (21); *WujNT* 21, *Matth* 9/5, s. 38, 51, 85 (12); *JanNKar* B, D4, E3, E4, F (8); *SarnStat* 5v, 111, 138, 240, 651 (8); *GrabPospR* K4, K4v, L2, N3v [2 r.]; *PowodPr* 26, 35, 45, 50; *SkarKaz* 40ai 245b, 310a, 314a, 417a (8); *VotSzl* E4 [2 r.]; *CzahTr* D4, E2v; By to ták było lácno ćierpieć/ iáko rádźić? *GosłCast* 36, 11, 26, 51; *SkarKazSej* 684a *marg*, 690b, 691a, 695a [2 r.]; *SapEpit ktv*; *ZbylPrzyg ktv*, Bv.

*lácno u kogo* (2): [Bóg] nie ośtáwi nas łierotámi/ bo to v niego wśyćtko y podobno y lácno. *BibRadz* \*3; *VotSzl* D2v.

*lácno komu* (66): *LibLeg* 11/42v; Laczność tobie żes męłzczyżna *RejJóz* B7, B7, D7, E2v, F5; Lacznoch tobie o tim gdakacz Yz czy wolno wśłędzie śkakacz *RejRozm w.* 15; *RejWiz* 168v; *RejKup* Pv, x3v, gov; *KromRozm III* M6, Q4; *BielKom* F2v; *RejWiz* 78 *marg*, 132v [2 r.], 168v, 178v, Cc6v; *RejFig* Bb8v; *RejZwierc kt*, 38v, 119v; *BielKron* 116v, 253v, 400v; *RejAp* C3v, 43, 88v, 177; *RejPos* 283v [2 r.] 284v, 290v, 330v; *RejZwierc* 74v [2 r.], 115, 219v, 234; *BudBib Ioel* 3/4; *MycPrz* I B, II Av; *Strum* D4v; *WierKróc* B2; *CzechRozm* 69, 228 [2 r.]; *SkarJedn* 84 [2 r.]; *KochDryas* A2v [2 r.]; *SkarŻyw* A3v, A5v, 319; *KochTr* 4; *CzechEp* 113; Bogu lácno hárdęgo śkróćić *KochJez* A3; *KochFr* 92; *BielSen* 6; *ZawJeft* 37; *OrzJan* 79; *SkarKazSej* 664a, 686b; *GosłCast* 68.

*lácno ku czemu* (1): ták iest kśtałtowniéy/ lácniey ku poięćiu/ pámiętániu/ y wyrozumieniu *naiuram legum patriae*. *SarnStat* 550.

*lácno o kogo, o co* (18): *BielKom* F2v; *RejWiz* 78 *marg*, Cc6v; *RejFig* Bb8v; *BielKron* 400v, 444; Lácno było o Koniá/ y o Służebniká *BielSat* D3v; *RejZwierc* 74v [2 r.], 80v; *ModrzBaz* 114v; *KochFr* 92; Póki czás był/ póki łczęście służyło/ Czegoś żádał/ o wśyćtko lácno było. *KochPieś* 25; *BielRozm* 29; *PowodPr* 83; pewnie iefli w ktorym Kroleśtwie/ tedy v nas lácno by było o pieniądze/ á zá tym y o żołnierzá do obrony *VotSzl* D2v, C; *CiekPotr* 40.

*lácno z kim* (12): *RejKup* b3; Ale wierz mi że łáeney tám s tymi pogány/ Iefcże więcey kłopotu z wámi krześćiány. *RejWiz* 164v, 6v, 168v, 169, 178v; *RejZwierc kt*, ^ 3v, 38v, 45; *RejZwierc* 56v; *GosłGosp* 62.

*W przeewstawieniach*: »lácno ... trudno (trudne [co], trudna, z trudnością, przytrudniejszym) (18), z ciężkością, z pracą« (20) : *FalZioł* IV 2b, V 17v, 32v; *RejJóz* D4; Lácność więc bywa poznác z Murzynem Cygáná/ Ale trudniey obáczyć co we wnątrz v páná. *RejWiz* 76, 178v; *BielKron* 113, 203, [332<sup>2</sup>]; *RejZwierc* 56v, 239; *ModrzBaz* 73; *SkarŻyw* 285; Róznými sźláki lácno mu chodzić: Lecz ná prawdziwy trudno vgodzić. *ZawJeft* 37; *WujNT przedm* 17, s. 143; *SarnStat* 121; *SkarKaz* 420b; Ulituj fie proźę ćie/ złęgo zdrowia śwęgo/ Które lácno vtráćić/ á z pracą nápráwić *GosłCast* 68; *SkarKazSej* 677a.

*W porównaniach* (2) : *GrzepGeom* B; Y ták w oney prośćocie y práwośći/ czynili wolá Bożá/ ták lácno/ iáko gdy kto po wodzie płynie. *SkarŻyw* 260.

*W charakterystycznych połączeniach*: *lácno dokazać* (4), *dowieść* (5), *nauczyć* (5), *otrzymać* (6), *pokazać (się)* (10), *porazić* (6), *przyść* (13), *przywieść* (10), *rzec* (5), *sprawić (się)* (6), *uczynić* (8), *uprosić (się)* (4), *wziąć* (5); *nie... tak lácno* (8), *tak* (3), *bardzo* (22); *tym lácniej* (3).

*Przysłowia*: Łacno ćiefzyć chorého gdyłmy zdrowi łami *KochPieś* 39.  
zawždy łacno o drewno kto chce psá vderzyć. *RejZwierc* 80v.  
Łacnoć tu durować/ kiedy (iáko mowią) przyłtępuie *CzechEp* 99; *KochSz* C3.  
Łacno náleść mądrość tym/ ktorzy ią miłuią *SkarKaz* 664a.  
*bibl.* łacniey [...] niebu y źiemii przeminąć/ niż iedney krełce z zakonu vpásć [*Facilius est autem caelum et terrum praeterire, quam de lege unum apicem cadere Vulg Luc* 16/17] *CzechEp* 113.  
Boć to łacno rozeznąć czarno álbo biało *RejWiz* 76; *CzechEp* 161.  
wždy łacno rozeznąć grofz od łzelągá. *RejZwierc* 146v.  
Łacniey rzéc [...] niż czynić *KochTr* 16.  
łwoy z łwoim łacno łie zgodzi. *GlabGad* G3v.  
w łzczęściu łacno ciągnąć kotá. *RejZwierc* 215.  
Y trućinyć by łye łacno vłtrzec/ by yey nye łlodzono *KromRozm I* [L3].  
*bibl.* łacniey wielbładowy. Przez ygielne vcho wynić Nis bogaczowy wniebo wnić [*Facilius est enim camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum Dei Vulg Luc* 18/25] *RejKup* g6v; *RejAp* 88v.  
Cudze przypadki łacno nam ofądzić/ Gdy ná łwe przydzie/ thu musimy zbłądzić. *RejZwierc* 219v.  
łacnoć zbroię wźiąć/ ále ią trudno złożyć *BielKron* 203, [332<sup>2</sup>].  
*Zwroty*: »łacno domyślić się« (7): *KromRozm III* L8; Ale oto bárzo łacno łie tego domyłłifz/ co Pan mowil onym wymyłłaczom zakonnym onym Fárizeufzom *RejAp* 43, 161; *CzechEp* 169, 232, 351; *SkarKaz* 454a.  
»łacno (do)wiedzieć (się)« (6) : *LibLeg* 9/54; i jako to ine wszystkie sprawy dobre zatrudnia, WKM nasz MP łacno wiesz i baczyć raczysz. *Diar* 74; *SarnUzn* B3; *BielSat* L3; Ale Krol będąc oblicznie w Powiećie/ łacno by się włzytkiego dowiedział [*facile omnia expiscaretur*]/ á nie dałby się Stároście ofzukás *ModrzBaz* 21; *KochSz* C3.  
»łacno obaczyć (a. (po)baczyć) (się)« = *facile videre Modrz* [szyk zmienny] (57): *LibMal* 1548/142v; *FalZioł* V 2; *Diar* 72, 74; co jako jest rzecz dziwna a niesłychana, każdy najgłupszy człowiek łacno baczyć może *DiarDop* 99, 100, 108, 112, 115; *BibRadz* \*5, \*5v; *SarnUzn* C8v; *RejPos* 228v; *GrzegŚm* 39, 51, 57; *KuczbKat* 175; *RejZwierc* 29v; *BielSpr* 15; *CzechRozm* 50v, 89, 112v, 134, 147 (7); A iáko iefł łzyrokie prac ludzkich pole/ łacno obaczy ten/ który w potrzeby żywotá tak tego iáko y onego przyłzłego pilnie weyrzy. *ModrzBaz* 37, 22v, 34v, 83v, 13iv; *SkarJedn* 16; *CzechEp* 85, 96, 104, 108, 112 (17); *NiemObr* 124; *KochPhaen* 6; *ReszPrz* 33; *OrzJan* 57, 87; *JanNKar* Dv; *SarnStat* 667, 751.  
»łacno pojąć« (7): A toć łą prawdziwe kłięgi [!] z ktorych y naprołtłzy poznánie pána Bogá łacno pojąć może. *BibRadz* I 1v *margin*; *RejPos* 91; *GrzegŚm* 19; *CzechRozm* 146v; *CzechEp* 119; *WujNT* *przedm* 17; *JanNKar* H4.  
»łacno (po)znać (a. rozeznąć, a. poznawać)« (53): *FalZioł* III 34b; *KrowObr* 50v, 95v; *RejWiz* 76; *RejZwierc* 58; *GrzegRozn* N2; *RejPos* 188v, 324v, 340; *CzechRozm* 28v, 38, 39, 64, 207 (16); Ale to zpraw Rzymłkich łacniey poznáć może [*scd haec melius ex legibus Romanis cognoscentur*] *ModrzBaz* 82, 57; *SkarJedn* 16 [2 r.], A7v; *SkarŻyw* A3, 319; *CzechEp* 95, 104, 124, 156, 168 (19); *CzechEpPorz* \*3v; *WujNT* 397.

»łacno (wy-, z)rozumieć (a. (do-, po)rozumieć) (się)« (16): *Diar* 65; *KrowObr* 50v; A łacno łie thego káždy dorozumie s łłow iego *SarnUzn* F8v; *RejAp* 152, 182; A ielliby łye kto dáléy chciał w tym obiérác/ to vmiawłzy/ łacno może porozumieć Euklid. y inłzé co o tym piłáli. *GrzepGeom* B3, O4v; *RejPos* 91, 200v, 340; *WujJudConf* 251; *CzechRozm* 28v [2 r.], 146v; *CzechEp* 119; *CzechEpPorz*.

*Szeregi*: »łacno, (i) lekce« [szyk 1 : 1] (2): zawsze dziewka z wietłzłą ciężkością przychodzi ku rodzeniu. A łyn zawždy łzey y łaczniey. *FalZioł* V 17b; *RejAp* 43.

»łacniej i lepiej« (1): łacniey y lepiej nowe ludzi náuczyć włzyłtkiego/ nił łtáre rozgromione zwieść. *BielSpr* 16.

»otworzyłcie i łacno« (1): [*papieł Leon*] rzeczy trudne y głéboke otworzyłcie y łacno dáie zrozumieć. *SkarŻyw* 317.

»prédko a łacno« (1): lekarłtwo wziác takowo: ktoreby prédko á łacno rodzenie łprawowało *FalZioł* V 20a.

»łacno a za barzo małą pracą« (1): Teł łobie y Wineczká y Rożyczek możelz przyłádzić/ bo łie to bárzo łacno włzytko á zá bárzo małą pracą przyimie. *RejZwierc* 107.

»łacno a leda za przyczyną« (1): Tedy niewiałty na wiołnę rodzące, łacno á leda za przyczyną odchod płodu miewaią *FalZioł* V 30v.

»łacno, łpieszno« (1): [*Archimedes*] ciágnął po łziemi Okrét [...] bez trudnołłci/ bez pracéy/ iákoby gráiác: ták łacno/ ták łpieszno/ iáko kiedy by miał po wodłzie biełżéc. *GrzepGeom* B.

*Synonimy*: *dobrze, jałśnie, lekce, prédko, rychłó, snadnie, łpieszno.*

*Cf* **ŁACWIE, ŁATWIE, NIELACNO.**